

IN MEMORIAM
PROFESOR MICHAŁ ŁESIÓW
(3.05.1928 – 15.07.2016)

MATEUSZ JASTRZĘBSKI

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

W dniu 15 lipca 2016 roku odszedł od nas prof. dr hab. Michał Łesiów – znakomity naukowiec, świetny nauczyciel akademicki, wychowawca kilku pokoleń młodych ludzi, a nade wszystko niezwykle ciepły człowiek porozumienia i dialogu, zwłaszcza dialogu polsko-ukraińskiego.

Profesor Michał Łesiów był od ponad 60 lat nierozzerwalnie związany z Lublinem i dwoma lubelskim uniwersytetami – Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej i Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Przez wiele lat współpracował także z Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie, prowadząc tam zajęcia dla kleryków wyznania greckokatolickiego. W Lublinie podjął w 1950 roku studia na filologii polskiej KUL, które ukończył w 1955 roku. Po rocznym pobycie na stażu naukowym w Instytucie Językoznawstwa PAN w Krakowie powraca do Lublina w 1956 roku, by rozpocząć pracę w Katedrze Języka Polskiego UMCS. Od tego momentu, przez 52 lata, jest nieprzerwanie związany z tą lubelską uczelnią, pełniąc różne funkcje – kierownika Zakładu Filologii Rosyjskiej (później Zakładu Języka Rosyjskiego oraz Zakładu Filologii Ukraińskiej), dyrektora Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej oraz Dziekana Wydziału Humanistycznego (w latach 1981–1984).

Profesor Michał Łesiów urodził się 3 maja 1928 roku we wsi Huta Stara w powiecie buczackim na Tarnopolszczyźnie. Tu uczęszczał do miejscowej szkoły podstawowej, gdzie uczył się do roku 1941. Po II wojnie światowej rodzina Profesora skorzystała z możliwości repatriacji i przesiedliła się do wsi Zielin w byłym województwie szczecińskim. Tu Pan Profesor kontynuował naukę, zdobywając tzw. *małą maturę* w Gryfinie (1948 r.) oraz dwie *duże matury* (1950 r.) – w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie Wielkopolskim oraz maturę państwową, uzyskaną na podstawie zdanych egzaminów w Kuratorium Szczecińskiego Okręgu Szkolnego.

Po ukończeniu szkoły średniej rozpoczął naukę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, początkowo na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej, a następnie na filologii polskiej. W 1955 roku uzyskał tytuł magistra filologii polskiej na podstawie pracy magisterskiej na temat *Opis gwary mieszkańców wsi Huty Starej w powiecie buczackim*, napisanej pod kierunkiem prof. Tadeusza Brajerskiego.

Bezpośrednio po ukończeniu studiów mgr Michał Łesiów odbył roczny staż naukowy w Instytucie Językoznawstwa PAN w Krakowie pod kierunkiem prof. Kazimierza Nitscha.

W 1956 roku powrócił do Lublina i podjął pracę w Katedrze Języka Polskiego UMCS, którą kierował wtedy profesor Leon Kaczmarek. Szybko włączył się w życie naukowe, uczestnicząc w zbieraniu materiału toponomastycznego oraz w przygotowaniu *Atlasu gwar Lubelszczyzny*. W 1960 roku odbył roczny staż naukowy w Uniwersytecie Tarasa Szewczenki w Kijowie. Profesor uzyskał stopień doktora (w 1962 roku) na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie rozprawy *Język dramatów zachodnioukraińskich XVII – początku XVIII wieku*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Leona Kaczmarka.

W roku 1963 został przeniesiony z polonistyki do tworzącego się Zakładu Filologii Rosyjskiej jako jeden z jej organizatorów. W roku 1969 wówczas doktor Michał Łesiów otrzymał stanowisko docenta etatowego. Rok później został kierownikiem Zakładu Filologii Rosyjskiej UMCS, a następnie (w 1973 roku) dyrektorem Instytutu Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej UMCS. W tym roku uzyskał również stopień naukowy doktora habilitowanego na podstawie monografii *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*.

W 1973 roku Profesor Michał Łesiów przebywał na Uniwersytecie Harvarda w Cambridge (Mass.), gdzie prowadził zajęcia w zakresie językoznawstwa słowiańskiego, a zwłaszcza ukraińskiego. Ponownie do Stanów Zjednoczonych wyjechał jeszcze w 1986 roku, gdzie pracował jako *visiting professor* w Uniwersytecie Minnesockim w Minneapolis.

W 1981 roku Michał Łesiów został wybrany Dziekanem Wydziału Humanistycznego UMCS, co było *wyrazem uznania i szczególnego zaufania ze strony macierzystego środowiska uczelnianego*. Okres kadencji przypadł na czas trudny – strajków studenckich, stanu wojennego, zawieszenia zajęć na uczelni, – który, jak przyznaje Jubilat, *udało się nam przeżyć bez szwanku moralnego*.

W roku 1983 docent Michał Łesiów otrzymał tytuł profesora.

Po zmianie sytuacji politycznej i ogłoszeniu niepodległości przez Ukrainę władze UMCS, za zgodą Senatu, powołały w 1991 roku studia w zakresie filologii ukraińskiej oraz utworzyły Zakład Filologii Ukraińskiej, a jego kierownictwo powierzono Profesorowi Michałowi Łesiowowi. Decyzja ta była urzeczywistnieniem się wieloletnich starań

i spełnieniem marzeń Profesora. Kierownikiem Zakładu Filologii Ukraińskiej UMCS pozostawał Profesor Michał Łesiów do przejścia na emeryturę w 1998 roku.

Pomimo nowych, licznych obowiązków, związanych z organizacją nowej jednostki, Profesor zawsze znajdował czas na działalność naukową. W 1997 roku ukazuje się monografia *Українські говірки в Польщі* (*Gwary ukraińskie w Polsce*), która dokładnie opisuje 6 dialektów ukraińskich, występujących na terenie Polski. Profesor Michał Łesiów pozostawał nieobojętny również na potrzeby dydaktyczne placówek oświatowych z ukraińskim językiem nauczania. W 1996 roku ukazuje się drukiem jego podręcznik do gramatyki języka ukraińskiego pt. *Шкільна грамати́ка української мови*. Po przejściu na emeryturę nie zaprzestaje pracy naukowej. Zaowocowało to następującymi publikacjami: *O Ukrainie. Prawie wszystko!?* (wsp., 2011), *Recensio. Про прочитані книжки та їх авторів* (2012), *Мої мовні поради* (2015), *Українська літературна мова XVII XVIII століть. Зібрані праці* (2016), *Literatura chłopska w powojennej Polsce. Prace zebrane* (w druku: 2017).

Wspomnieć należy także o działalności dydaktycznej Profesora Michała Łesiowa. Był on promotorem ponad 600 prac magisterskich z zakresu językoznawstwa rusycystycznego, ukrainistycznego, białorutenistycznego i polonistycznego. Swoją znaczącą cegiełkę dołożył również do rozwoju młodej kadry naukowej. Wypromował 21 doktorów, recenzował około 50 rozpraw doktorskich, które powstawały w wielu ośrodkach uniwersyteckich Polski oraz opiniował w ponad 20 przewodach habilitacyjnych i kilkunastu postępowaniach o awanse profesorskie.

Istotne miejsce w pracy Profesora Michała Łesiowa zajmowała działalność popularyzatorska. Szczególnym zainteresowaniem dużej rzeszy słuchaczy cieszyły się *Wykłady Ogólnouniwersyteckie – Ukraina wczoraj i dziś* oraz *Rola kulturotwórcza Ukraińskiej Cerkwi Greckokatolickiej*. Zostały opublikowane w serii *Wykłady otwarte UMCS* i cieszyły się na tyle dużym zainteresowaniem czytelników, że doczekały się drugiego wydania. Profesor był autorem popularnego cyklu porad językowych (*Мовні поради*), drukowanych przez kilka lat w tygodniku mniejszości ukraińskiej *Nasze Słowo*. Na jego łamach bardzo często zabierał głos w wielu istotnych sprawach, które dotyczyły społeczności ukraińskiej w Polsce.

Działalność naukowa, dydaktyczna i organizacyjna Profesora Michała Łesiowa była wielokrotnie doceniana w środowisku, czego dowodem są liczne nagrody i wyróżnienia – *Złoty Krzyż Zasługi*, *Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski*, *Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski*, *Medal Komisji Edukacji Narodowej*, odznaczenie *Memoria Iustorum*. Szczególne znaczenie dla Profesora miał medal *Pro Ecclesia et Pontifice*, przyznany Mu przez Papieża Jana Pawła II. Profesor był także członkiem wielu organizacji naukowych i społecznych oraz komitetów redakcyjnych.